Дора Хрисшић
Београд. Кнеза Михаила 3.

ЖЕНСКИ ПОКРЕТ

ОРГАН АЛИАНСЕ ЖЕНСКИХ ПОКРЕТА У КРАЉЕВИНИ С. Х. С.

Администрација: Кнез Михаилова 46/I. | Уредници: АЛОЈЗИЈА ШТЕБИ, ДАРИНКА СТОЈАНОВИЋ | Београд, 1 јуна 1927. БРОЈ 9. — ГОДИНА VIII. | Власник за А. Ж. П. МИЛИЦА ДЕДИЈЕР | Излази 1 и 15 у месецу. — Годишња претплата 48 динара. — Примерак 2 динара.

ЖЕНСКА СТРАНКА.

Оснивање „Женске Странке“ није изазвало чуђење само у редовима жена, још много више код мушкараца, практичних познавалаца спољнег и унутрашњег политичког живота. Жене још без политичких права, и што више живећи у земљи с тако хетерогеним културним и политичким елементима, као што је наша, оснивају засебну политичку партију, и ако ни мушкарци, који имају политичку традицију, нису успели да сведу наш политички живот на неколико јасних, изразитих политичких струјања. Наш политички партикуларизам је тиме добио баш у женама појачане, што је на штету здравог политичког развитка. Како у садашњости тако и у прошлости потврђен је факт да је последица великог броја политичких партија коначе рада, потребног за напредак народа, јер се у таквим приликама своди политички живот на сплетке и на просто трговање политиком. Ово је, дакле, први разлог зашто не можемо сматрати оснивање „Женске Странке“ за потребно и корисно како за жене саме, тако и за „културни, морални и здравствени опстанак наше државе“.

Од самог почетка политичког живота стварале су се политичке партије или на основи верске припадности, или националне, или због династичких питања, или у новије доба нарочито на основи економских и социалних принципа. Много реће их је стварало лично ривалство међу онима, који су хтели по сваку цену да постану политичке вође, као што је био случај у италијанским средњевековним републикама. XIV век проживео је ужасну политичку борбу, у којој су се бориле црквена и световна власт за премоћ. Два столећа доцније је потекла из Француске борба против верског тиранства и за признање идеја природног права и суверенитета народа. Енглеска револуција је ишла за победом парламентаризма, Француска је имала већ знакове класне борбе, борба енглеских колонија у Северној Америци се водила под девизом независности. XIX век пун је борби за идеје демократизма и доцније најизразитијих класних борби. Свуда, дакле, видимо да су се водиле политичке борбе на принципима, који су били доминантни или за неко доба, или за извесну групу, и који су имали за живот масе пресудну важност.

Да ли може ко одбијено да тврди да је разлика у полу чињеница, која је од пресудне важности за живот народа, човечанства? Разлика у полу која се протеже кроз живот свих живих бића, само је једна природна појава, потребна за одржавање живота. Стварати на тој природној појави групације, значи уносити у вечите законе природе борбу. Само непознавање развитка економског и социалног живота може створити мишљење да правна и политичка нејединакоправност између жене и мушкарца проистиче из разлике у полу. Та разлика долази из различитих улога, које су имали мушкарци и жене у економском и социалном животу. Како је тај живот уређен, тако да има један извесан број мушкараца главну улогу у том животу, они су узурпирали за себе и сва јавна права. Зато је јасно зашто и сви мушкарци нису у једној јединој партији, и међу њима има зависних и независних, социално и економско јачих и слабијих — и према томе они су се груписали у политичке партије.

У почетку феминистичког покрета било је време, кад су сматрале жене да су узрок њихове потчињености у друштвеном и државном животу мушкарци, мушкарци у опште. Али развитак друштвене науке показао је, женама да није пакост мушкарца она препрека, која им спречава пут до потпуне једнакоправности, него да је препрека иста као код свих зависних класа, то јест њихова економска и социална зависност. Жене су данас у истом положају као што је била и сва радничка класа пре 50 година: без политичких права и у економском животу предмет неограниченог експлоатације, социално на најнижем степену. И како је радничка класа дошла постепено до уверења да може постићи економско и социално побољшање само кроз политичка права, тако је и са женама. Жене се не боре за политичка права само због тих права, него их сматрају као нужно средство за постизање економске и социалне независности. То је покретна сила који их удружује, која им показује пут у борби. Из тога следи да је „неослобађена“ жена већ политички опредељена, ако тога можда није ни свесна. Програс „Женске Странке“ не каже зашто су жене „биће другога ранга“, и да нису само оне у том положају. Тиме је пропуштен најјачи разлог за стварање једне политичке партије. А о томе како да употребе своја права, програс каже: „Сматрамо да је за културни, морални и здравствени опстанак наше државе неопходно потребно да и жене узму потпуно учешће у организацији и животу државе. Зато се све грађанке морају што пре оспособити за политички живот“. Ни једна једина партија није до сад изјавила да се бори против културе, морала и здравља. Напротив, све су пуне лепих речи о тим стварима, које стоје високо над свима политичким борбама. За све, жене и мушкарце, култура је само једна, морал је само један, и здравље је само једно једино. Немамо ни једне од тих ствари, које би биле политичко опредељење и опредељене по полу. Због тога није стварати политичку партију, каже, како је „Женска Странка“ суверено прешла преко свих принципа, који су у стању да групишу у политичку партију. То је други разлог, који нас наводи да не можемо одобравати њено оснивање и уверени смо да ће да буде и она само женско удружење као што су и она већ постојећа, о којима каже програс „да су израз женске делатности и женског социалног рада“.

*

Потребно је да се осврнемо још на нека тврђења, изнесена у програсу „Женске Странке“. Програс тврди да „Женска друштва и удружења која данас постоје код нас не одговарају или по своме програму, или по својој организацији и тактици, политичким задатцима, јер нису — пре свега — политичке, партије и не баве се првенствено политичким питањима, него оним, која су у стању да пробуде код жена интересовање за политичка питања. А други разлог, што се у женским друштвима — рецимо отворено у „Женским Покретима“ који су чисто феминистичка удружења — не ради искључиво у циљу „политичких задатака“, налази се у нашим политичким приликама и у самим женама.

Жена има да се бори на два фронта: за политичку једнакоправност и за побољшање свога социалног и економског положаја. Како је ова друга борба много тежа, како иде много спорије, потребно је да жене баш тој борби обрате много више пажње, да је проуче свестрано. Жене тако страшно оптерећене традицијама, тако прожете погрешним схватањем своје улоге у животу, нису лако приступачне објективном посматрању свога положаја. С тога је премиса „Женске Странке“ да садашње феминистичке организације у нашој земљи нису постигле више успеха због своје погрешне организације и тактике скроз и скроз неправилна. Феминистичке организације због тога не напредују тако као што би свака између нас желела, јер огромна већина жена још није социално пробуђена, није свесна своје социалне и економске зависности и с тога не осећа потребу да се организује.

„Женска Странка“ назива се политичком партијом. Ако судимо по манифесту (кога доносимо у целости на другом месту), морамо признати да то није манифест политичке партије, јер нам не показује ни једне јединe политичке идеје. Политичка партија тражи јасно изражене идеје државноправне, социалне и економске — али у целом програсу нема ни трага о тим идејама.

„Женска Странка“ обећава у свом програсу политично васпитавање жена. У коме правцу? О томе не сазнајемо ништа, као да је то питање незнатно и неважно. Ако пак сматра „Женска Странка“ за политичко васпитање то „да жене буду из раније навикнуте на рад у политичкој организацији, сличној оним организацијама у које ће жене пошто стекну бирачка права моћи да уђу као пуноправни и пуноважни чланови бирачи“, то им морамо признати да су истакле оно што није за политичко васпитање ни од какве важности. Не познајући механизам политичких партија, сматрају познавање спољашње форме за оно што ће направити од жене свесне бираче. О ефектку те врсте васпитања, дакле о организацији политичких партија тако како су организоване свуда јаке партије — главни одбор, окружни одбор и месни одбор — каже добар познавалац политичког живота, Хасбах, ово: „Ко може да прати игру са естетским миром, тога задиви њена гротеска величина: водећи капиталисти, вођене воће партије, стварају у својим новинама јавно мнење, које доцније код бирачких кутија масе убогих и неуких проглашавају за вољу народа“. За такво политичко васпитање, у истини „Женски Покрет“ неће утакмице са „Женском Странком“. Не једанпут него у свакој прилици, гледајући смо могли наглашавали смо политичко васпитање с циљем да је потребно да политика постане орган живота, а не обрнуто, као што је то сад. „Женска Странка“ је погрешан покушај, она је доказ политичке недозрелости.

Београд. **Алојзија Штеби.**

Заједничко школовање мушке и женске деце у средњим школама.

Под горњим насловом изашао је чланак у нашем листу од 15 априла. У њему се и са пуно симпатија према темељним начелима феминизма износе убедљиви докази о користи коедукације, и кад писац чланка не би био за радикално рушење тога питања заговарајући апсолутну коедукацију, могли бисмо сви без ограде прихватити разлагања проф. Бранковића. Проф. Бранковић разлажући о користи коедукације прихваћа је као безусловну одговору потребу. Једним врло јаким аргументом госп. професор брани своје становиште, кад тврди, да тиме оба пола долазе до тачнијег сазнања своје психологије, што спречава мушкарца да у каснијем животу као одрастао човек безобзирно потцењује ово женски пол. Без сумње је то један од важних момената, који говори за коедукацију, само што госп. професор заговарајући је бежи од средње линије и тражи, да се од ове школске године фавори коедукација и по главним нашим центрима, где су женске школе.

Заједничко школовање мушке и женске деце не спада ни у нас, хвала Богу, у нерешене питања. Свак се је више и код нас на то приучио тако, да је мало који родитељ толико конзервативан, да би у мјестима где нема засебних женских школа своју кћерку, на био и имућан, дао у један женски завод вани, само зато што је противник коедукације. И доиста значило би да смо врло мало напредни, кад бисмо били приморани да о коедукацији данас расправљамо на дуго и широко у намјери да је бранимо, кад су се у напредним државама ћамантиском чврстоћом једног одгојног система кристализовала сва добра наговештаја прошлих вјекова о сходности заједничког школовања деце.

Премда смо прилично конзервативни и многе здраве идеје које у практичном животу доносе одличних резултата у напредним земљама, ми примамо доста касно и с неком особитом скепсом, — на срећу се је коедукациони систем релативно брзо одомаћио и тешко би се тко нашао данас, који би могао да *ad limine* одбије коедукацију као штетан одгојни систем. И прије него што је коедукација заведена у школе, расправљало се је много о томе особито у стручним листовима, па је сувишно понављати све лијепе стране њезине — али треба бити искрен па признати да и коедукација, као и многа друга ствар, има своје лице и своје наличје — односно своју лијепу и своју лошу страну.

Тко и мало има посла око одгоја дјеце опазио је, да дијете у неким годинама проживљава своје критично доба, па су и многи родитељи и наставници сложни у томе, да је у то доба потребит далеко већи надзор над дјецом него је то у нормалним приликама — стога има много и те како, напредних родитеља и либералних наставника, који заговарају апсолутну коедукацију у основним школама и свечулишитима, док песимистични гледају на њу у доба пубертета дјеце. Не може се рећи нити да ти људи апсолутно грију, кад су кадри да своје становиште образложе примјерима из искуства. Држим да је врло добро што родитељ, који жели, може да школује своју женску дјецу заједно са мушком дјецом, али зашто да се онемогући родитељима и слобода избора, да ли ће дјевојчицу дати у мјешовиту или засебну женску школу? Да докажемо ваљаност коедукације рађо се позивамо на просвећење Сједињене Сјеверне Америчке Државе. Истина је, да је коедукација у Америци врло популарна и да свуда показује одличних резултата, али ни ту није она апсолутна, јер осим мјешовитих средњих школа има и засебних женских школа. Пригодом свог боравка у Америци у држави Illinois године 1920 посјетила сам двије такве засебне женске школе и то Royxemore School у Evenstonu и Normal-

school (учитељску школу) у Чикагу а апсолутна је коедукација проведена у Америци у основним школама. И у другим напредним државама као у Чешкој, Немачкој и другде уз мјешовите школе постоје и засебне женске школе. Бит ће да су важни разлози руководили те напредне државе да подржавају оба одгојна система, па зашто да ми, који смо и по одгоју и по темпераменту разноличнији, наједанпут апсолутно прекинемо са једном одгојном традицијом, да на другој страни изазовемо оправдану критику и оснивање засебних женских конфесионалних школа у већем броју него што досад постоје. Већем приливу женскиња у професорски ред не сметају озбиљне засебне мушке школе. Кад би се рационалније попуњала мјеста на средњим школама, и кад би у расподеру професора на поједине школе била мјеродавна само стручност, сигурно би и успјех у школама био бољи а ауторитет у виших разредима не постизава професор зато што је мушкарац или жена, већ зато што познавањем свог предмета импонује својим ђацима — а наставница, која тешко ради на чисто мушкој школи, исто би тако тешко радила и у мјешовитој школи па то не би био довољан разлог за апсолутну коедукацију. Кад здраву праксу напредних држава и ако касније ипак једанпут прихваћамо, онда будимо опрезни па и коедукацију примјењујмо како нам се нуђа са страна без сувишних експеримената.

Спалт. **Д-р Јелка Перић.**

Одредбе Српског грађанског законика и његовог изворника[1]) које се односе на мајку.

Одредбе које регулишу правни положај мајке као такве налазе се и у Српском грађанском законику и у његовом изворнику — Аустријском грађанском законику — поглавито у глави III пброј дела оба законика, која у српском носи назив „о правима и дужностима родитеља и деце“ а у аустријском „о правима између родитеља и деце“. Сем тога, мати се спомиње још у I одељку другог дела оба законика, у главама које говоре о наслеђству с обзиром на законо наслеђивање.

Фактичко стање — родитеља и деца — створило је односе између родитеља и деце који су на првом месту моралног карактера, али чим је право изједначило брак и породицу на степен правне институције, самим тим су и односи између родитеља и деце добили поред моралног и правни карактер, те их је и позитивно законодавство морало на неки начин регулисати.

Оба законика при регулисању ових односа имају у првом реду у виду родитеље, под којим се изразом подразумевају и отац и мати, а тек у случају да се родитељи дечији не слажу, или да је отац без имовине, или најзад, да је непознат — у случају небрачности — законици изрично регулишу правни положај мајке према детету.

Говорећи о правном положају матере, морамо имати у виду мајку брачног и мајку небрачног детета, јер се њихов положај, нарочито према Српском грађанском законику, веома разликује.

*

Прелазимо прво на правни положај брачне матере, пошто и сам законик сматрајући брак као правило првенствено говори о брачним родитељима.

Родитељи под који израз, како сам законик објашњава, долази и мати, дужни су деци својој бити хранитељи и старати се како о дечијем животу и здрављу тако и васпитању. И Српски и Аустр. грађ. зак. прописују да ова дужност првенствено лежи на оцу али, док материна дужност у погледу издржавања треба да буде секундарна, у погледу чега детињег тела и здравља она је примарна. Аустр. гр. зак. то изричнo прописује (§ 141.), у Срп. гр. зак: првенство ове дужности даје се извести из § 118. Дужност издржавања детета пашће поглавито на мајку у случају кад отац нема никакве имовине а мати има, и трајаће све док дете не буде било у стању само себе да издржава. У погледу питања, кад се има узети да је дете способно да само себе издржава, Срп. гр. зак. и његов изворник нису сагласни. јер док Срп. грађ. зак. за такав рок узима пунолетство — 21 годину код мушкараца а код девојке удају; изворник његов не предузира рок, већ изгледа оставља суду да реши у сваком датом случају, вероватно с обзиром што се по Аустр. гр. зак. пунолетство стиче у пуној 24 години, а више је него јасно да је човек, кад не постоје изузетни случајеви, и пре тог доба способан сам себе да издржава. Код изузетних случајева — разних болести и неразвијености или недостатака било физичких било душевних — ова дужност издржавања деце траје и дуже или стално.

Родитељи, па ни мати, немају права тражити од деце накнаду трошкова учињених на њихово васпитање, из имања дечијег које би деца доцније стекла; али ако би родитељи — и мати — пали у оскудицу, деца су дужна родитеље пристојно издржавати. Сем тога, деца су по Срп. гр. зак. дужна своје родитеље поштовати и послушна им бити — пропис чисто моралне природе — а ако су деца непослушна и неваљала ова законика предвиђају, да родитељи имају права казнити их, само казна не треба да буде претерана нити по дечије здравље штетна.

Кад се родитељи дечији не слажу — живе одвојено или су чак и разведени, у погледу издржавања, неговања и васпитања деце и Срп. и Аустр. грађ. зак. остављају родитељима да то питање првенствено споразумно реше, а ако се не би могли споразумети, то питање регулишу законици само не оба на исти начин. По Срп. грађ. зак. који је најближе речено скраћени превод Аустр. грађ. зак., кад се родитељи који се не слажу или су у разводу не могу да сложе у погледу издржавања, неговања и васпитања своје деце, закон решава овако: „да деца мушка до навршене четврте а женска до навршене седме године под материну негу и храну спадају а остала под очину бригу долазе ако не би особите околности срећне деце дечије другу наредбу изискивале“ — § 118. Срп. грађ. зак. Ова дужност матере да код себе држи, чува и негује дете до 4 односно 7 године није само дужност, већ и њено право. Мати може децу и после изнетог доба њихове старости код себе задржати или, ако их је предала оцу поновa к себи узети у изузетним случајевима, које предвиђе закон а ти су: душевна оболелост очева, ако би отац био суђен због злочинства на робију или затвор дужи од једне године, ако би био оглашен за расипкуће, пропалицу и скитницу, ако би отац негде отумарао, па о њему годину дана не би било ни какког гласа, ако би децу злостављао, на зло упућивао или њихово васпитање савсим пренебрегао. Само ради ове могућности потребно је претходно утврђивање пред судом ма ког од набројаних случајева и судска одлука.

Овакво решење о исхрани и нези детињој у случају неслагања а развода родитеља дао је Срп. грађ. зак. приспособивши се старог текста Аустр. грађ. зак., али је аустријски законодавац увиђајући и сам монструозност оваквог решења стару одредбу заменио новом, правичнијом и за добро дечије бољом. По новој одредби Аустр. грађ. зак. у случају неслагања — одвојености или развода брака родитеља, ако се супрузи нису са пристанком суда споразумели о нези и васпитању деце, — суд ће с обзиром на нарочите околности случаја и интерес деце, имајући у виду личност и особине супруга као и узрок одвајања или развода одлучити: да ли ће се сва или која деца предати оцу или матери. Аустр. грађ. зак. на тај начин одбацио је прецизирање доба дечије старости до ког ће се деца моћи поверити матери, ако она у опште заслужује да јој се деца повере. Сем тога, Аустр. грађ. зак. предвиђа и могућност измене одлуке суда по овом питању, без обзира на раније судску одлуку или спорazум супруга, ако се околности промене и ако интереси деце захтевају нову наредбу судску.

У случају потребе постављања стараоца малолетној деци Срп. зак. о старатељству, који је замењио у Срп. гр. зак. главу „о старатељству“, и Аустр. гр. зак. садрже једно интересантно неслагање у питању постављања мајке за стараоца дечијег. Тако: по чл. 23 Срп. зак. о старатељ. мати се може *не примити* за стараоца своје деце, мада је случај у пракси доста редак и ако га има, већином је узрок: уступање звања и вршења стараличке дужности коме старијем члану породице из поштовања и поверења према истом. Међутим, по § 195 Аустр. гр. зак. мати се мора примити туторства.

У одредбама које говоре о наслеђству мати се спомиње у Срп. гр. зак. у §§ 397 и 402. По првом имање материно, јер и она долази под појам родитеља, у случају њене смрти наслеђују њена мушка деца на равне делове (ако их има, иначе женска) а женска деца имају право издржавања и пристојног удомљења. По другом — § 402 — ако умрло лице нема потомства, ни оца живог ни браће, онда његову заоставштину наслеђују мати и сестре умрлог (ако их има) на равне делове. Међутим, по Аустр. гр. зак. заоставштину матере наслеђују сва деца и мушка и женска на равне делове; а ако умрли није оставио потомства његову заоставштину наслеђују оба родитеља — и отац и мати — на равне делове §§ 732 и 735 Аустр. гр. закона.

Као што се из овога види, Срп. гр. зак. и његов изворник се веома разликују у погледу законског наслеђивања, па било да наслеђују деца мајку или мајка децу, што је последица усвојеног принципа приоритета мушке лозе над женском од стране Срп. гр. законика.

*

Прелазећи на правни положај небрачне матере унапред морамо рећи, да је положај небрачне матере по Аустр. гр. зак. несравњено бољи од положаја небрачне матере по Срп. гр. зак., што је последица дозвољеног истраживања патернитета по Аустр. гр. зак, односно забрана истраживања истог по Срп. гр. зак.

По Аустр. гр. зак., ако се према одредбама Грађ. суд. поступка утврди ко је отац небрачног детета, за издржавање таквог детета прво је отац обавезан под општим условом да је у могућности дете издржавати; па чак ова обавеза, као сваки други дуг, у случају смрти небрачног оца прелази на наследнике његове. Поред обавезе издржавања небрачног детета, познати небрачни отац мора накнадити небрачној матери трошкове проузроковане порођајем и даљим њеним лечењем ако је ово потребно, као и издржавати саму небрачну мајку за првих шест недеља — §§ 166 и 167 Аустр. гр. зак. По § 168 Аустр. гр. зак. може суд по предлогу небрачне матере, ако јој је нужно и ако она није неморалног владања, и пре рођења детета осудити оног, чије је очинство у погледу детета које има да се роди вероватним учињено, да код суда положи суму за издржавање детета за прва три месеца по рођењу као и суму која небрачној матери на име раније изнетих трошкова припада. И поред тога што терет издржавања небрачног детета пада на оца кад је овај познат, по § 169 Аустр. гр. зак. докле год мати хоће и може сама да васпитава своје дете, отац још дете не сме одузети нити престати са давањем издржавања детету, сем ако детету прети опасност од материног васпитања.

У случају да се патернитет не може утврдити, сви терети падају на небрачну мајку.

У погледу законског наслеђивања матере по Аустр. гр. зак., небрачна деца имају иста права са брачном. Она наслеђују не само своју небрачну мајку, већ и материне сроднике. Небрачног оца и очеве сроднике не наслеђују. Исто тако имање умрлог небрачног детета, које је умрло без потомства наслеђује небрачна мати и преко ње њени сродници. Небрачни отац и његови сродници не наслеђују. — §§ 754 и 756 Аустр. гр. зак.

По Срп. гр. законику, како се отац небрачном детету не сме истраживати, сем у два изузетна случаја: кад су у питању кр. дела одвођења и силовања, сав терет издржавања небрачног детета првенствено пада на небрачну мајку, а уз мајку и после матере дужан је и отац небрачно дете издржавати т.ј. ако сам призна да је отац детињи — §§ 130 и 131 Срп. грађ. закона.

Што те тиче законског наслеђивања, по Срп. грађ. зак. мати може заоставштину свога умрлог небрачног детета, ако је ово умрло без потомства, наследити само у том случају, ако је своме небрачном детету била хранитељ што значи, ако је дете код ње одрасло и она сносила трошкове око издржавања и васпитања свога небрачног детета. Нарочито је свирепа одредба § 409. Срп. гр. зак. по којој небрачна деца, ако нису познијим браком позакоњена, немају право законског наслеђивања заоставштине ни своје матере а камо ли њених сродника.

Интересантно је да српски законодавац поред великих измена и допуна, које су учињене од 1844 године до данас није нашао за потребно да ову грубу, нехуману и за нас Србе ни мало похвалну одредбу законску измену.

М. М. Влајић.

Глад.

Страшне вести нам стижу из Херцеговине. Дневне новине пуне су извештаја из појединих села Херцеговине, где умиру и стари и млади од глади.

Да ли је било потребно да у нашој од природе тако богатој земљи дође у години 1997 до таквих ужасних појава, какви није било ни одмах после рата? Држава је дала помоћ од неколико милиона за храну и за откуп и предујме за дуван. Та помоћ лечи моментално последице стања, које је зацарило већ одавно у нашој земљи. Водили смо жестоке партиске борбе, које су дизале час једног, час другог, свађали смо се око тога да ли смо један народ или три народа и мрзели смо се због тога; звучним фразама смо исказивали љубав народу од којега сад умире један део од глади. Али економске и социалне проблеме, који су тиштали тај народ, пустили смо лепо на миру. Осveта је дошла; осveта која је показати пред целим светом нашу неспособност за решавање виталних питања нашега народа. Данас глад у Херцеговини, сутра можда у Црној Гори, прекосутра на острвима Јадрана у корист италијанске агитације, — а ми, који смо далеко од тих несрећних предела наше лепе земље, весело и безбрижно играмо, шетамо по корзу, бринемо се за најбољи пудер и руж, за најмодернije панталоне, кратке или широке. А тамо далеко народ умире од глади... Гладни народ у Херцеговини нека има за сад једну утеху: изборе се ближе и бар ће га наситити најлепшим обећањима.

Нема само наша држава пасивне крајеве, и по другим државама су кршеви, мочвари, неплодна земљишта, али свуда живи народ бар скромно, јер су свуда посветили тим крајевима највећу бригу. Ако не може држава да посвети тим пределима пажњу, био би ред на оном великом броју хуманих друштава и социалних удружења да чине од своје стране све могуће да одстране узроке те ужасне појаве, а не да лече само последице. Народни Женски Савез могао би помоћу својих удружења да уводи у оне крајеве кућну индустрију ручних радова и да организује продају производа на страни. Наши национални ручни радови толико су дивни и оригинални да би сигурно задобили сталне и добре купце широм света.

Наш лист је отворен дискусији по том питању и нека се јаве сви који би могли да дају савете и планове.

Београд. **Алојзија Штеби.**

Мала Женска Антанта

Као делегати наконференцију М. Ж. А. у Прагу која ће се одржати од 30 маја до 3 јуна отишле су као званични делегати: г-њица Милена Атанчковић из Београда, г-ђа Мица Поповић из Сарајева, г-њица Др. Јелка Перић из Сплита и г-њица Ангела Воде из Љубљане. Поред ових званичних делегата отишле су још: г-њица Др. Марјана Краљ и г-ђа Терезија Шандор из Загреба, г-ђа Булић из Сплита и г-ђа Замбони из Београда. О конференцији донећемо извештај у идућем броју.

[1]) На изворник Срп. грађ. зак. обазиремо се нарочито са тог разлога, што је то Аустр. гр. зак. који и данас важи у Словеначкој и Далмацији, као и Хрватској и Славонији.

Интернационална Алианса за Женско Право Гласа.

Од 25—29 маја тек. год. у Прагу је седница управе Инт. Ал. за женско право гласа. Из наше земље присуствоваће седници г-ђица Милена Атанацковић, која је била лањске године на конгресу Инт. Ал. у Паризу изабрана у управу. Дневни ред седнице: 1. Извињење чланова који нису дошли. 2. Кратак извештај са седнице ексекутивног одбора у септембру 1926. 3. Извештаји: а) одсека за примање нових чланова; б) за женски часописни рад; в) за женско право гласа у пракси. 4. Друштво Народа: а) извештај секретара; б) извештај о циркуларима и одговорима. 5. Сталне интернационалне комисије: а) једнаки услови рада за мушкарца и жену; б) националитет удате жене; в) породични додатци; г) једнак морал и против трговине белим робљем; д) неудата мајка и њено дете; е) мир и Друшво Народа; ж) женска полиција, з) једнаке одредбе за жене у законима; и) право гласа. 6. Финансе. 7. Извештај управних чланова. 8. Афилација професионалних удружења. 9. Интернационална комисија. 19. Идући конгрес. 11. Идућа седница (датум и место). 12. Разно.

Мобилизација француских жена.[1])

Посланичка Комора примила је закон, који допушта влади, да у случају рата мобилише жене исто као и мушкарце. Жене се упућују на службу иза фронта у строгој војничкој организацији.

За примање овог закона — да ступи у важност — био је потребан вотум Сената. Ово је деловало на жене као гром из ведрог неба. Ништа јавност о овој ствари није знала и може се мислити и изненађење жена.

Ако Сенат овај законски предлог прими, што је више него вероватно, тада мора свака жена оставити своју кућу, породицу, позив свој и по одређењу похитати и на најдаља места, где је по мишљењу власти женска помоћ потребна.

Узбуна у редовима жена је велика. Оне питају: „Јесмо ли ми робови, да се с нама располаже? Питају ли нас да ли ми хоћемо уопште рат? Није ли доста да плаћамо порезе а да не бирамо оне који нам исте прописују? Нека нам се да право гласа, па онда нека говоре с нама. Онда ћемо се организовати за рад и у миру".

Друге се буне: зашто је овај законски предлог без питања жена донет. Оне желе да министар војни, пре коначног решења, саслуша компетентне жене. Надамо се да ће француске жене употребити ову прилику да добију право гласа. Са гласачком цедуљом у руци мора се успети да се обори закон о мобилизацији и тиме учини прави корак к миру.

Пајчево.

Ј. Повнанова.

[1]) *Напомена уредништва.* Одсек за народну одбрану у Сенату већ је одбио члан 1 нацрта закона о организацији француског народа за случај рата, који мобилише све Французе без разлике пола и старости за време рата.

Заштита младежи у Немачкој

(Крај чланка из 7 броја „Ж. П.")

Како су на селу хигиенски задатци на првоме месту, тако су у варошима, где постоје одавно институције за неговање здравља, социално-педагошки задатци на првоме месту. Због специфичних варошких прилика тражи варош нарочити рад. Кад се појављује н. пр. беда, много матера мора на рад ван куће и тиме се указује потреба да се за њихову децу установљавају колевке, забавишта, а за школску децу обданишта. По варошима је и јаче развијено неговање здравља по школама, затим заштита за физички слабије, институције за просвећивање као читаонице и слично, нарочита заштита за младеж која путује, за психопате, незапослену младеж, саветодавнице за позиве и т. д.

Са законом установљена организација уреда за младеж је иста за сељачке округе као за вароши. Фактичка разлика за велике и средње велике вароши је у томе да њихови уреди за младеж нису делови општих добротворних уреда него су самостални уреди због њихових разгранатих послова.

У следећем наводим као пример за делатност немачког уреда за младеж неколико података из извештаја вароши Либек за год. 1924./925. Либек није превелика варош, али има велики број добро изграђених институција за заштиту деце и младежи.

Један између најважнијих задатака варошке депутације (у којој има много чланова за добровољним радом) је брига за осигурање буџетских средстава и одговорност да се та средства правилно употребе. Та средства се троше у главноме: за борбу против туберкулозе, за исхрану деце, за јевтино млеко, за оправљење физички слабих, за неговање зуба школске деце, купатила, премије за дојење; затим за социално-педагошке циљеве као рођка за хигиенски живот, борба против неморалне рекламе по новинама и литературе без вредности, помоћ за посећење народних универзитета, и на крају још социално-политички задатци: рад за отпуштене притворенике, за беспослену младеж, борба против трговине по улицама, коју врше деца, надзор младежи која се исељава и т. д. Поред свих тих задатака уред за младеж се брине за сталну дању сурену свих, који раде на заштити деце и младежи.

Уред за младеж има особље за административне послове, старатељске, нарочите одборе у којима су мушки и женски стручњаци, и чиновништво за извођење заштитног рада. Компетенција тих одбора се растеже на одлуке за поједине гране рада, на предлоге за нове институције и надзор постојећих. У састав уреда спада и „Савет Родитеља", у коме су мајке и очеви из сих слојева становништва. Права тога Савета су да из искуства саветује и даје критику.

Из појединих грана рада наводим следеће: одељење за трудне жене, породиље и одојчад има стални надзор лекара, издаје млеко по јевтиној цени, много пута и сасвим бесплатно. Млеко добијају мајке од петог месеца трудноће надаље, одојчад и мала деца до 6 година. Диспанзери тог одељења раде с обзиром на радничко пред вече и на вече. Да би се мајке предобиле за то да дође дуже време дају им се — ако су редовно посећивале диспанзер — први пут после 6 месеци, а други пут после 9 месеци неке количине животних намирница. У г. 1924/25 је било на тај начин заштићених 2300 одојчади у 6 диспанзера. Посећивање диспанзера је обилазно за оне који имају тућу децу на чувању. Болесна деца се не лече него се одмах упућују или у болницу или специалном лекару. У г. 1924/25 добило је 7000 деце 330.000 карата за јевтино млеко, порција од пола литра. Под надзором су такође деца од 2—6 године. Овом одељењу је прикључен нарочити одсек, који посредује адоптирање деце и даваље деце на чување. У вези са прегледом деце су и нарочита предавања за родитеље, где се говори о хигиенским и васпитним питањима. Предавању су увек веома добро посећена.

Пошто ради велики број мајки ван куће, обраћа уред нарочиту пажњу обдаништима. Већи број обданишта узела је општина у своју управу, јер приватна средства нису била довољна за издржавање. У свима управама обданишта имају и родитељи своје заступнике. За управитеља или управитељицу је од велике користи да чују из круга родитеља критику, добију иницијативу и да узајамно дискутују о свима тешкоћама које се појављују. Управитељице посећују родитеље својих штићеника и у њиховим домовима. Оне везе, које доносе упознавање породичних прилика, много олакшавају педагошки рад. Обданишта која немају своја игралишта, изводе децу на игралишта по месним парковима. Лекарски прегледи се врше редовно. Деци, која из ма каквог узрока нису „зрела" за школу, посвећује се нарочита пажња; слабућава деца добијају рибљи зејтин; особита пажња се обраћа на то да свако дете има своју четку за зубе, сунђер за умивање, пешкир и чешаљ. Посете код породица показале су да баш ови предмети скоро свуда недостају. Обданишта такође припремају вечерња предавања за родитеље, која држе или лекар или управитељица.

Особиту пажњу посвећује општина раду школских лекара. Они прилажу тромесечне извештаје о извршеним прегледима. У г. 1924/25 је било прегледано 13.000 деце. За свако дете се води најтачнији попис о свему, што је од нарочите важности за доцније кад треба детету изабрати позив. За бесплатни преглед зуба школској деци јавило се 12 зубних лекара. Ако родитељи нису у стању да сами плате поправку зуба, трошкове плати уред за младеж.

У борби против туберкулозе добро служе шумске школе и једна између њих може примити 48 деце. Поред тих школа има општина оправилишта у шуми чији је успех одличан. Лекар који лечи туберколозну децу одржи редовно сваког месеца консултацију са школским лекаром. Овај међусобни рад дао је врло добре успехе. Општина има такође сунчана и ваздушна купатила у која се примају и деца испод 6 година.

За пријем у опоравалишта јавило се уреду 4000 деце поред оне коју шаљу приватна друштва.

У г. 1924/25 добило је од општине 1600 школске деце доручак са млеком, а деци, која немају код куће топлог ручка, даван је и ручак.

Уред као тутор ванбрачне деце водио је 250 процеса против ванбрачних очева. Од тих процеса свршио је до краја године 200 са повољним успехом, што значи за ту децу осигурање живота.

Наводим само још ове гране рада: надзор деце која су на чувању код туђих породица, посредовање рада за младеж, заштита посрнулих девојака, коју врши женска полиција. Нарочити одсек се брине за богаљасту децу. Тај одсек има стално под заштитом око 200 деце која добијају ортопедско лечење, потребне апарате и масажу, а највећа пажња обраћа се томе да постану способна за привредни живот. За психопатичну децу има уред такође нарочити одсек.

Заштита деце и младежи није у свима варошима тако добро уређена као што је у Либеку и беда деце постоји још у свима формама и степенима. Али факт, да стално и чврсто продире уверење да је спречавати зло боље него после лечити, даје храбрости. Спречавање зла није боље само због тога што је јевтиније, него због тога што је блаже и етички достојније.

Берлин. **Др. К. Менде.**

Правни положај ванбрачне деце у Грчној.

Грчка је добила ново закон који регулише односе међу ванбрачном децом и родитељима. Најважније одредбе тога закона су: истрживање оца се врши на два начина, или да отац сам призна, или судским путем. Кад се утврди отац ванбрачнога детета, он је дужан да материално осигура детету живот и васпитање. Алиментација одмери се према социалном положају ванбрачне мајке, и отац је плаћа за мушко дете до испуњене 18 године, за женско дете до њеног пунолетства. Ако се уда пре пунолетства, алиментације престану. Суд има право да продужи и преко тих одређених рокова плаћање алиментације у овим случајевима: ако има дете такве физичке или душевне мане да није способно за самосталну егзистенцију; ако му његов позив, без властите кривице, не осигурава егзистенцију и ако то тражи његово школовање. *Право наследства ванбрачне деце једнако је изједначено с брачном децом.* Ванбрачни отац може се поставити тутором своме детету, ако он сам моли за то. Ванбрачни отац има алиментацијску обавезу и према ванбрачној мајци на основи њеног социалног положаја. Ванбрачна мајка има право на алиментацију за време трудноће и још годину дана после порођаја без обзира на то да ли је родила живо или мртво дете, да ли је умрло дете пре признања оца. Ако мајка намерно наводи неправог оца, она се кзни затвором од једне године или новчаном казном до 10.000 драхми, или затвором и новчаном казном. Одредбе новог закона важе и за већ рођену ванбрачну децу, ако се отац тужи у року од две године од дана ступања на снагу новога закона.

Оглашујте у „Женском Покрету"!

Живот жена у Совјетској Русији.

Неколико опажања Јелене Госе.

Русија је сада земља у којој је проблем феминизма решен. У клаузулама новог Устава примљеног од Совјетске Владе, слободна жена, постала је равноправна човеку у његовим правима и дужностима. Била сам неколико месеци у Москви, садашњој престоници, да нарочито изучавам промену коју је претрпео живот жена од Револуције у октобру 1917, и посветила сам све своје време и све своје напоре да посматрам положај коју заузима женска делатност на пољу рада што јој је сада широм отворено.

Овај положај је врло важан: пошто је жена имала свуда приступа, она је то у велико искористила; на њу наилазите свуда, и нема ни једне каријере овог доба (изузев војске) које она није заузела. У стварању Нове Русије, женин рад је од великог утицаја, распростире се и осећа се у свима друштвеним слојевима. Женина надмоћност у васпитању је јасно обележена, на пример у раденичкој средини где делегати (жене), изабране од раденица и сељанака, врше посао уједно материалан и моралан; прво заузимајући се о унутрашњем уређивању фабрика и раденичких организација, о баштама за радничку децу, о болницама за породиље, о одмору и пенсијама раденица; брину се о ресторанима, кућама и раденичким заједницама; затим уче своје неписмене другарице држећи бесплатне курсеве и пазе на живот и понашање раденица које припадају њиховој секцији, да би се помоћу моралног утицаја борили против проституције.

У Русији је још и сада већина неписмена. Регрути долазе у војску просечно 80 од сто неписмених а жене су такође ако не и више неписмене. Посао раденичких и сељачких делегата је, дакле, да школују младе женске генерације. Као и у другим земљама, тако и у Русији има много учитељица и жена професора; у Комесаријату Министарства Просвете једна жена заузима највиши положај у управи, а г-ђа Јаковљевак Луначарска уверавала ме је да управљала својим министарством много боље него што би и човек радио. Госпођа Крупскаја је на челу Раденичког Одсека и Више Наставе.

Одавна већ руска жена је ушла у лекарски позив; сада на свима руским медицинским факултетима студенткиња има више од студената и не специализирају се само за гинекологе и за дечије лекаре, већ изучавају све гране медицине, па чак и хирургију.

У Министарству Здравља др Лебедова управља одсеком за „Мајку и Дете", то је једна од најважнијих дужности од које зависи здравље младих генерација.

Цео живот у Русији почива на личном раду, на раду сваког појединца; жене су дакле приморане да раде, да изаберу једну каријеру, а то је још и потребно због новог закона о браку.

Ова важна промена у закону омогућила је добити развод брака простим захтевом једног од супружника, без потребе доказа о преварн или ма које грешке. Ова је мера предузета да би се омогућило женама из раденичке класе или сељанкама да се одмах ослободе грубих мужева, који не би пристали да им дају слободу. Милиони жена муслиманске вере, који живе у Републикама Јужне Русије у потпуном поробству, које нису имале никакво право као жене и мајке, добиле су овим законом слободу; оне уживају сада све социалне користи и привилегије.

Ова слобода је развила у свакој жени свест и осећај дужности, нема ни једне младе девојке која не жели да сврши ма који занат; да буде независна и способна да заради свој хлеб, ако јој то устреба. Пошто не добија никакво издржавање од мужа по разводу брака, — изузев да је прешла 50 година и да је рђавог здравља па не може сама да заради, — жена је приморана да осигура свој опстанак.

У случају да има деце из тог брака, отац мора по закону да даје издржавање за њих до њиховог пунолетства.

Споменућу још неколико жена које заузимају званичне положаје и то: г-ђа Николајева, председница Совјета Раденица и Сељанака, најмоћнијег феминистичког удружења у целом свету; г-ђа Олга Каменева на челу Просветне Сек-

ције, г-ђа Курская која води борбу против неписмености младежи, организује обилажење поучних музеја и екскурсија; г-ђа Наталија Троикаја, управитељица Одсека за националиазију и чување уметничких и историских споменика. Госпођа Колонтај, амбасадор и представник Совјетске Владе на страни. Жене имају приступа у дипломацију као и у судска звања под условом да положе тражене испите. Будућност ће показати: да ли је руска нација имала право што је апеловала на жене, а њихова енергија и сарадња осећаје се већ увелико у целој земљи. Све ове жене охрабрене успесима које су већ постигле и који се сваким даном увећавају све више и више живо се интересује о политичком и друштвеном положају жене других земаља, о њеним напорима да извојује своју независност. А пример, руске жене служи јој као поука неоцењиве вредности.

са француског Р. П.

Прослава Материнског Дана
у нашој земљи

Пригликом прославе „Материнског Дана“ добила је госпођа Лепосава Петковић, председница Народног Женског Савеза, једно врло лепо и топло написано писмо од свих друштава из Пожаревца. Између осталога у том писму пишу: „Мислимо да се овог дана са пуно љубави и поноса у првом реду сетимо Вас, која сте узорита мајка и несебичном љубављу, пуном покрштвоања, гајите Ваша четири сина...

...Духовна сте мати — и то најнежнија и најпажљивија — хиљадама деце, сакупљеним у Подмладак Црвеног Крста. Дакле, имамо двоструки повод за ово наше данашње скромно сећање“. Писмо су заједнички потписале председнице: Женског Друштва, г-ђа Лепосава М. Павловић, Кола Српских Сестара, г-ђа Боса Ст. Павловића, Женског Покрета, г-ђа Олга Д-ра Манојловића, Кола Девојака, г-ђица Дивна Вл. Вучковића и Организације Учитељица, г-ђа Милева Ф. Радомировића.

Материнск Дан у Београду. — Леп сунчани дан 15 маја т. г. још од саме зоре давао је Београду свечани изглед у коме се свуда као у самоме центру, тако и по периферији, прослављао Материнск Дан. У 11 ч. пред пуном двораном Новог Универзитета, г. Алауповић, државни саветник, говорио је о узвишеном позиву мајке, о важности њене улоге за напредак човечанства кроз сва доба историског развитка. У то исто доба, аероплани су летели над Београдом, бацали летке са пригодним натписима, и тако је у једном истом моменту, свуда, и у најудаљенијим крајевима, као и у центру, стизао одјек захвалности наших срдаца за тешку дужност мајки. На Теразијама је тада свирала војна музика, да шетачима начини пријатнијим овај свечани дан.

По подне по свима квартовима одржана су предавања са разним темама о мајци, и међу предавачима биле су четири жене и то: г-ђа Петковић, председница Народног Женског Савеза, г-ђа Симић, подпредседница Н. Ж. С., г-ђа Јевђенијевић, управна чланица Женског Покрета и г-ца Атанацковић, секретар Н. Ж. С. и управна чланица Женског Покрета. Сви престонични листови испуњавали су своје ступце темама о мајци, у свима београдским школама, као и у целој земљи, писале су се теме о материма, а тога дана деца су по граду китила женске мајке белим каранфилима. Увече на лепо осветљеном Калемегдану, Општина Београдска приредила је концерат у част Материнског Дана, чиме су Београђани завршили ову своју прву свечаност.

Босански Брод. — Женски Покрет је прославио са Подмлатком Црвеног Крста на свечан начин Материнск дан. Девојчице су до подне делиле китице цвећа свима мајкама, а после подне приређена је свечана Академија. Пре Академије деца су положила цвеће на гробове умрлих мајки на православном и католичком гробљу. Председница Подмладка Црвеног Крста једна муслиманка девојчица поздравила је мајке у име деце. Затим је секретар Ж. П., г-ђица Иванка Ивановић, одржала веома лепо предавање о поштовању мајке како код других народа тако и код нас. Предавању су присуствовала сва деца и многе мајке као и Одбор Кола Српских Сестара и женске чланице хрватског друштва Напредак. Деца су после тога отпевала неколико песмица и декламовала песме о мајци. Девојчице основне школе израдиле су ручне радове који су били изложени у нашем клубу и које су после поделиле својим мајкама. За сиромашне ученице купио је Ж. П. материал за ручни рад. Успех Материнског дана је био неочекивано велики.

Јелса. — Народна Женска Задруга у Јелси прославила је Мат. дан са месним организацијом Подмл. Црв. Крста. Цео дан био је посвећен Мајци, а у 6 по подне била је свечана прослава у грађанској школи. Г-ђа председница, Марија Макиедо, одржала је врло успело предавање о Мајци. После говора следиле су декламације.

Суботица. — Добротворни Задруга Српкиња приредила је у прославу Мат. дана у Градском Позоришту. Предавање о Мајци, које је одржао професор правног факултета, г. Др. Федор Никић, саслушано је са највећим уживањем од стране омладине која је испунила позоришну дворану.

Шибеник. — Народна Женска Задруга је организовала прославу Мат. дана на следећи начин: на „Мајчин дан“ деца су продавала цвијеће, сабирала прилоге, док је у парку свирала војничка музика. У 7 на вече одржала се мала Академија у кавани Крка, г-ђа Шкаљко одржала је предавање „Од мајчина срца к срећи народа и човјечанства“, после су следиле декламације, тачке на клавиру, пјевање и т. д. У прослави су узели учешћа поред Задруге још Женски Покрет и друштво „Зора“.

Књажевац. — Књажевачка Женска Подружина прославила је заједно са Подмл. Црв. Крста Мајчин дан. До подне је одржано предавање, после подне су биле рецитације и изводиле су се соколске вежбе.

Остале извештаје донећемо у идућем броју.

Белешке.

Молимо претплатнике да све што се тиче претплате и огласа упућују на Администрацију листа, Кнез Михаилова 46, а чланке, дописе и др. на адресе уредника: А. Штеби, Pesion Metropol, Београдска 34, или Д. Стојановић, Крунска 20.

—

Све претплатнике молимо да нам јаве сваку промену адресе, и то читко написане. Неуредно примање листа последица је нечитко и нетачно датих адреса.

—

Ових дана дошло је на адресу *Женског Покрета* једно писмо из Равња од Спасеније Станковић ученице на домаћичком курсу Женскога Покрета у Равњу. Оно је пуно невештине у писању али и простодушног признања. — Због интересантности ми га у целости доносимо:

„Драге Госпође и Госпођице из Женског Покрета. Јављам вам се из Равња једна ученица свршеног курса домаћичке школе у Раденковићу, која Вам много захваљује на Вашој доброј милости које сте толико милостиве, па се постарале и за нас децу на селу да и нас просветите да не будемо слепе код очију. Да и ми будемо домаћице хигиенске (sic).

Примите много поздрава. Молим јавите и нашој доброј и милој Госпођи Јовановића да и њу много поздрављ њена ученица Спасенија Станковић из Равња“.

Лијеп успех младе сликарице у Загребу. — У свом атељеу изложила је г-ђа Ката Дујшин своје слике за пријатеље и критику. Хтијући да се скромно представи није одабрала за своју изложбу који од салона, већ је тек врата свога властитога атеља отворила за оне, за које је хтјела да је упознају. Па ипак колико год скроман био наступ, то је љепши и већи био успјех.

Цјелокупна умјетничка критика примила је ту изложбу с особитом симпатијом хваљени знање и таленат младе умјетнице. Особито је успјела с портретима, од којих се највише хвали њен аутопортре. Читава штампа истиче лијеп наступ г-ђе Дујшин „која и ако још млада заузима посебно место међу нашим сликаркама“.

„Г-ђа Дујшин започела је добро“, вели се на другом месту, „она се овом својом изложбом ставила у ред најбољих младих талената“.

Ми се том успјеху младе жене особито радујемо и желимо јој, да ниједна од нада, које су у њу стављене не остане неиспуњена и ниједна од њених тежња неостварена.

М. В. К.

Женска Задруга Панчевачких Српкиња. — О Ускрсу је приредила „Радионица банатских ћилимова“ изложбу својих народних рукотворина у селу Црепаја.

Изложба је била посећена из Београда, Панчева, а само се село толико интересовало, да је дневно било по 600 особа. Жене и девојке из народа показале су толико разумевања и љубави спрам уметничких цртежа и радова, којима руководи Ј. Познанова, да се видело колико наше жене осећање имају у себи естетских елемената које ваља гајити, култивисати, подићи на уметнички степен.

Поново смо се уверили, да је народна уметност онај извор, којем се морамо враћати, из којег ваља црпети.

Б. М.

Проглас „Женске Странке“.

Сматрамо за своју дужност као сасвим објективни посматрачи да упознамо све „Женске Покрете“ са прогласом „Женске Странке“. Чланице „Ж. П.“ нека се увере из речи саме „Женске Странке“ да ли значи она у истини нешто ново у феминистичком покрету наше земље. Ако буду прочитале проглас пажљиво и критички, уверени смо да ће доћи до закључка да се ствара само једно ново феминистичко удружење, а не политичка партија, која по нашем мишљењу није ни потребна. Проглас гласи:

„Убеђене да једино кроз јаку и чврсту организацију можемо одговорити задатцима које од нас изискује наше доба, приступиле смо организовању Женске Странке.

Прилике у којима се налазимо такве су да захтевају брзи рад и одлучнији став у женском питању.

Сматрамо да је за културни, морални и здравствени опстанак наше државе неопходно потребно да и жене узму потпуно учешће у организацији и животу државе. Зато се све грађанке морају што пре оспособити за политички живот.

Одбрана и развитак државе захтевају да се све грађанске снаге заинтересују и искористе. Зато је потребно да претходно сви пунолетни држављани без разлике пола буду једнаки пред законом.

Видовданским Уставом (чл. 70) стављено је у дужност законодавним органима да уведу у живот бирачка права за жене.

Скоро све политичке странке у нашој земљи изјасниле су се у начелу за увођење ових права. Али ниједна није повела одлучну борбу, нити је у народу ширила пропаганду у овом смислу, а по неке ни поред изјава својих представника, нису ни до данас унеле у своје програме тачке које се односе на женска права.

Задобијање бирачких права за жене, питање је само времена и правилног сватања законодавних чинилаца. Стварајући једну организацију у којој ће се жене прикупити и одржити, васпитати и припремити за политички живот, ми одговарамо дужности која нас по Уставу у скорој будућности очекује.

У своме раду на буђењу политичке и друштвене свести код жена, на задобијању правне и политичке равноправности, сарађиваћемо, кад то прилике захтевају, као целина, као организација, са свима оним политичким партијама које нас у овоме буду помагале.

Сматрамо да ћемо се налазити на заједничком начелном терену са оним партијама које се боре или буду борile за спровођење наших програма.

Оснивамо Женску Странку јер сматрамо да је за нашу земљу корисно да жене буду из раније навикнуте на рад у политичкој организацији, сличној оним организацијама у које ће жене лакше стећи бирачка права моћи да уђу као пуноправни грађанки чланови — бирачи. Дотле, њихово растурање по постојећим партијама ако није у циљу организоване феминистичке пропаганде може само да шкоди задатцима феминизма, јер растура снаге и не одговара заједничком унапред постављеном циљу.

Као феминизам сматрамо колективно учешће женских бирачких маса у државном животу, учешће које иде за тим да установе државне и установе других јавноправних организација прилагоди потребама здравог, моралног и културног живота, како појединаца, тако и наратаја садашњих и будућих.

Ма да је крајњи циљ феминизма заједничка и складна сарадња обе пола, ипак су жене у нашој држави — услед неправде која их сврстава у ред бића другога ранга и искључује из учешћа у решавању питања заједничког живота у држави — силом околности стављене у један табор и приморане да се групишу у засебну политичку организацију.

Жене су дужне да, као агитатори и пропагатори, искористе своје способности првенствено за идеје феминизма, а за бољи живот свију жена. Грађанска је дужност сваке жене да се бори за идеје феминистичке.

Женска друштва и удружења која данас постоје код нас, ма да су сва израз женске делатности и женског социалног рада, не одговарају, или по свом програму или по својој организацији и тактици политичким задатцима које време намеће. Али, ова удружења ипак, макар и посебно, раде на остварењу феминизма. Зато ћемо се трудити да као Странка помажемо њихов рад“.

Прикупљајте претплатнике!

Штампарија „МЛАДА СРБИЈА“
Ускочка 6а. — Телеф. 14-40

ОГЛАС.

Управа Женског Клуба извештава све наставнице, учитељице, чиновнице, ученице и њихове мајке које пролазе кроз Београд, као и оне које би желеле да се задрже дуже време у Београду, да у Женском Клубу, на најлепшем месту вароши, Кнез Михаилова 46, могу добити следеће:

1) **Цео пансион — 1200 дин. месечно.** Ово нарочито важи за ученице, које за скромну цену могу имати здраву собу и добру домаћу кујну.

2) **Преноћиште, доручак, ручак, вечера — 50 дин. дневно.**

3) **Преноћиште и доручак — 30 дин. дневно.**

Купатило у свако доба на расположење за скромну цену од 10 дин.

Просторије Клуба тако су уређене — да ће се сваки посетилац осећати угодно као код своје куће.

Моли за посету

Управа Женског Клуба.